

NADACE ROZVOJE OBČANSKÉ SPOLEČNOSTI

VÝROČNÍ ZPRÁVA
ZA ROK 1994

ZPRÁVA ŘEDITELŮ

Program rozvoje občanské společnosti, který byl zahájen v červnu 1993 díky podpoře Evropské komise z programu PHARE částkou téměř 3 miliónů ECU, má za sebou již druhý rok realizace. Jeho obecným cílem je posílení občanských nevládních organizací jako integrální součásti občanské společnosti, aktivní participace nevládního sektoru na procesu společenské přeměny a vytvoření rámce pro úlohu občanských nevládních organizací v rozvoji společnosti.

Aktivita, které je třeba podporovat a realizovat pro uskutečňování tohoto cíle jsou v zásadě dvojího typu: aktivity společné celému sektoru nevládních organizací a vlastní aktivity jednotlivých občanských organizací.

Celosektorové aktivity (nebo též aktivity pro třetí sektor) zahrnují podpůrné služby pro neziskové organizace (dále NO) jako jsou informační a poradenské služby, publikování příruček a organizování školení s cílem zvýšit profesionalitu pracovníků NO. Dále k nim patří společné akce NO jako konference a setkání či výstavy NO a rovněž projekty řešící aktuální potřeby třetího sektoru (výzkum NO, legislativa, zvyšování veřejného povědomí o třetím sektoru a pod.).

Vlastní aktivity NO jsou jejich projekty či činnost a jsou podporovány granty NROS, týkající se oblasti sociální, zdravotní, ekologické, lidských práv a národnostních menšin.

V prvním roce realizace - 1993 - byl program ROS naplňován výhradně prostřednictvím udělování grantů na projekty předložené NO, které odpovídaly prioritám programu, tedy formou kontrahování NO.

V roce 1994, po zhodnocení realizace záměrů programu ROS, kdy některé žádoucí aktivity pro třetí sektor nebyly nikým zabezpečovány, zvolila nadace aktivnější přístup a vyvinula a zahájila dva vlastní projekty (legislativní projekt a projekt výzkum třetího sektoru).

Aktivní účast vedení sekretariátu a některých členů správní rady na společných akcích třetího sektoru umožnila inspirovat některé nové aktivity a byla zároveň neocenitelnou zpětnou vazbou pro program ROS.

Nadace ROS byla jedním z iniciátorů schůzek nevládních organizací konaných počátkem roku 1994 v Národní knihovně, organizovaných ICN, kde zástupci neziskových organizací diskutovali o společných problémech a potřebách NO. Schůzky vyústily v práci neformální skupiny, která si dala za úkol pracovat na problematice e-

ředitel NROS Dr. Miloš Kužvart

bývalá ředitelka, nyní člen
správní rady NROS
ing. Alena Huptychová

tiky a standardů pro NO. Výsledky její práce, již se zúčastnila i NROS, byly uplatněny jako výchozí materiál pro celostátní konferenci NO, která byla organizována ICN a podpořena grantem NROS. Předsedkyně správní rady a ředitelka se účastnily práce přípravného výboru této konference.

Konference v Karlových Varech zvolila pro přípravu další konference a pro aktivity v mezidobí stálou komisi konference (SKK) a ustavila pracovní skupiny. Na schůzky SKK je pravidelně zván ředitel NROS. V pracovní skupině pro Public Relations pracuje členka správní rady NROS.

NROS se rovněž aktivně podílela (dvěma zástupci) na přípravné práci semináře „Prostor pro občanskou společnost“, který byl organizován Institutem pro evropská studia a spolufinancován NROS. Obdobným způsobem se NROS účastnila prací přípravného výboru první celostátní výstavy neziskových organizací (organizátor AMAVET), která se konala v prosinci v Praze za účasti 335 NO. NROS byla hlavním sponzorem výstavy.

NROS byla zastoupena v panelu dvou relací telemostu mezi ČR a USA na téma nevládní sektor, které probíhaly v Americkém kulturním středisku v Praze.

Reprezentace NROS na těchto akcích - na výstavě neziskových organizací měla vlastní stánek - byla účinnou propagací programu ROS a byla využita k ověření programu a jeho priorit. Nadace ROS byla pochopitelně středem zájmu jako významný a ojedinělý zdroj finančních prostředků, cílený na rozvoj třetího sektoru, její program byl zároveň velmi oceňován svou přístupností a vstřícností. Pro jeho zaměření byla zejména ceněna možnost podpory osobních a provozních nákladů včetně technického vybavení, posilující a zvyšující jejich organizační kapacitu.

Činnost Nadace ROS byla propagována pravidelným uveřejňováním zpráv o podporách po ukončení každého grantového kola v Bulletinu ICN, v časopisu Grant, informace o NROS byla zveřejněna v Mladém světě, v týdeníku vlády ČR „S 94“, pravidelně vycházely zprávy v měsíčníku INFOPHARE. Podrobné informace byly podány na tiskové konferenci o demokratickém programu PHARE a programu ROS v březnu, na tiskové konferenci k I. výstavě neziskových organizací v říjnu, ve dvou besedách v Českém rozhlase, v Rádiu Echo. Také členové správní rady mají významný podíl na propagaci programu ROS i aktivit občanských organizací, podávají informace ve sdělovacích prostředcích a vystupují ve prospěch třetího sektoru. Zvláštní zásluhu v tomto směru má předsedkyně správní rady Jiřina Hanušová. Správní rada se sešla v roce 1994 14 x, z toho 9 x k projednání žádostí o granty. Průměrně bylo projednáváno na jednom zasedání 40 žádostí opatřených posudky odborníků. Ostatní zasedání byla věnována otázkám plánování a kritérií NROS. Sekretariát pracoval zároveň jako běžná jednotka programu PHARE, plánující, řídící a administrující jednotlivé složky programu ROS, s pololetními pracovními finančními plány, měsíčními hlášeními a zprávami o realizaci i finančními zprávami zasílanými Evropské komisi resp. její Delegaci v Praze.

Konzultační činnost sekretariátu pro žadatele (předchozí konzultace je podmínkou obdržení formuláře žádosti) je ve většině případů převážně poradenstvím v oblasti plánování činnosti a rozpočtování. Organizace, které obdržely grant, jsou nadací zvány na schůzky sdružené do skupin dle předmětu působení, na kterých se jim dostává návodu, jak psát zprávy o realizaci projektu a jak provádět vlastní hodnocení úspěšnosti projektu. Tyto schůzky jsou zároveň příležitostí k navázání kontaktů mezi organizacemi, které mají podobné projekty, k výměně zkušeností a k případné koordinaci.

V červnu 1994 byly již ukončeny některé projekty podpořené granty NROS v roce 1993. Za asistence konzultantky britské Charities Aid Foundation, paní Sarah del Tufo, byl připraven postup vyhodnocení podpořených projektů. Konzultantka rovněž školila experty NROS, kteří posuzují projekty, a některé členy správní rady ve vyhodnocovacích postupech. Mise paní del Tufo byla velmi prakticky zaměřená, stavěla na konkrétních případech z grantového procesu NROS a byla velice přínosná.

Výkonný sekretariát NROS byl od počátku roku 1994 posílen o ekonomku a dosáhl počtu 4 pracovníků na plný úvazek. Pro agendu nákupů technického vybavení u dělovaného v rámci některých grantů byl pro organizaci výběrových řízení dle požadavků PHARE angažován externí pracovník na částečný úvazek. Od poloviny roku byl kontrahován externí specialista na kontrolu a vyhodnocování grantů. Přesto se, zejména v důsledku časově náročné konzultační činnosti a nadcházející etapy vyhodnocování podpořených projektů, jeví nezbytným posílit sekretariát o dalšího pracovníka. Koncem roku došlo ke změně na místě ředitele NROS. V polovině listopadu 1994 nastoupil na toto místo RNDr. Miloš Kužvart.

Podpora programu ROS z PHARE vyprší koncem roku 1995. Evropská komise již poskytla finanční prostředky na jeho pokračování do konce roku 1997.

Nadace ROS rovněž předložila počátkem roku 1994 Radě pro nadace žádost o spolufinancování programu ROS příspěvkem z Nadačního investičního fondu.

ZÁVĚR

Program ROS plní stanovené cíle. Organizace programu přes personální podcenění spolehlivě funguje, byla vytvořena databáze grantů a vypracovány postupy a řada technických pomůcek pro grantový proces. Kritéria programu jsou detailněji rozpracovávána, tak jak správní rada a pracovníci NROS prohlubují znalost potřeb NO. V současné době se pracuje na systému vyhodnocování grantů ve spolupráci s konzultantem Charities Aid Foundation.

Správní rada NROS a vedení PMU (programové řídicí jednotky) je toho názoru, že Program je optimálně postaven, vyhovuje potřebám sektoru nevládních organizací. Sama NROS je a hodlá být iniciátorem aktivit, které vedou ke spolupráci sektoru, k jeho poznávání, strukturalizaci a zvyšování profesionality občanů, kteří v něm pracují. Je a bude zdrojem informací o NO, pro vládní orgány, odborné a jiné instituce i pro zahraniční partnery.

Pokračování programu je nezbytné pro organizace, které s jeho pomocí zahájily či rozšířily své aktivity a zatím nemají dostatek možností, nebo se jim nedaří najít jiné zdroje financování. Lokálně vznikají nové občanské iniciativy, které ve své nezkušenosti potřebují organizační i finanční pomoc. Zaměření programu na podporu infrastruktury je vysoce ceněno a nemá obdoby, jiné zdroje tyto náklady většinou nepodporují. Posilování organizační struktury NO (včetně technického vybavení) umožní efektivnější využívání grantů a jejich dokladování poskytovatelům grantů (včetně státních dotací sdružením). Aktivita sloužící rozvoji celého nevládního sektoru, jako je např. činnost informačních a školicích center, vytváření právního rámce, výzkumné aktivity o sektoru NO a pod. budou potřebovat i v budoucnu určité průběžné dotace.

Stále více problémů vyplývajících z transformačního procesu se ujímají občané, zejména v oblasti zdravotní a sociální i v oblasti intolerance a násilí a ochrany životního prostředí. Proces „odstátnění“ příspěvkových organizací bude obtížným obdobím a bude mít za následek zvýšenou poptávku po finančních zdrojích. Zahraniční pomoc pro nevládní organizace, ať už soukromých nadací či vládní pro-

gramy, je postupně stahována z ČR a orientována na země východní Evropy.

V roce 1994 obdržela Nadace rozvoje občanské společnosti od občanských sdružení a nadací celkem 318 žádostí o podporu. V rámci tří grantových kol bylo uděleno 184 grantů, což znamená, že 58 % žadatelů bylo uspokojeno. Celkový objem udělených finančních podpor dosáhl 37,7 milionů korun.

Pokud jde o územní rozložení grantů, došlo oproti roku 1993, kdy bylo podpořeno pouze 26% mimopražských organizací, ke zvýšení počtu mimopražských grantů na 43%. Faktorem je, že jistý „pragocentrismus“ se bude nadále projevovat, neboť je přirozené způsoben tím, že v Praze má sídlo velký počet organizací, mezi nimi i velké organizace střechové se sítí základních organizací v regionech.

REALIZACE PROGRAMU ROS V ROCE 1994.

A/ CELOSEKTOROVÉ AKTIVITY

1. INFORMAČNÍ A DALŠÍ CELOSEKTOROVÉ AKTIVITY

Program ROS podpořil v této oblasti 27 projektů v hodnotě 8,9 mil. Kč/ 264.411 ECU.

1.1 GRANTY

Podpořeny byly informační aktivity Informačního centra nadací a ostatních neziskových organizací v Praze (ICN), informační základny sektoru, která vede ústřední databázi českých NO, poskytuje knihovni, referenční a poradenské služby a vydává informační bulletin pro nevládní sektor. Dále byly podpořeny oborové informační báze provozované nevládními organizacemi v jednotlivých oblastech sektoru NO (subsektorech).

Nadace ROS finančně podpořila tři významné společné akce nevládních organizací - Konferenci nevládních organizací, konanou v květnu v Karlových Varech, červnový seminář „Prostor pro občanskou společnost“ a „I. výstavu nestátních, neziskových, veřejně prospěšných organizací“, která se konala v prosinci v Praze. Dále NROS podpořila činnost Stálé komise konference a jejích pracovních skupin.

Rozvoj veřejné informovanosti o třetím sektoru byl podpořen financováním projektu filmového seriálu o nevládních organizacích, který realizovala Nadace vzdělávacích pořadů.

Publikační činnost je značně diverzifikovaná a dosud nekoordinovaná. Bylo podpořeno vydání českých publikací a příruček (viz přehled na str. 12.) prostřednictvím grantů na projekty publikací předložené různými nevládními organizacemi, včetně ICN. S podporou NROS vycházejí dvě ústřední periodika třetího sektoru, Bulletin ICN a časopis Grant.

1.2 VLASTNÍ PROJEKTY NROS

Výzkum třetího sektoru : Nadace ROS vyvinula a realizovala první fázi výzkumu českého třetího sektoru, jejímž výsledkem byla studie „Základní informace o neziskovém sektoru v ČR“ v české a anglické verzi. Studie byla poprvé použita na semináři „Prostor pro občanskou společnost“ a rozeslána organizacím, jednotlivcům i orgánům státní správy, kteří pracují s nevládním sektorem nebo se o něj zajímají. Díky